

**โครงการ ศึกษาและจัดทำต้นแบบคู่มือและวีซีดี การผลิตผักคุณภาพตามระบบ GAP
ภายใต้โครงการพัฒนาทางเลือกใหม่ในภาคเกษตร: การผลิตผักคุณภาพเพื่อการค้า
สำหรับกลุ่มเกษตรกรรายย่อยในจังหวัดนครปฐม**

ชัชรี นฤทุม, ศาคร ชินวงศ์, สิริรัตน์ เชนฐสมน
ชวนพิศ อรุณรังสิกุล, นพสิทธิ์ ล่องจ้ำ และรัชณี จารุสันต์

บทคัดย่อ

การพัฒนาการเกษตรในพื้นที่จังหวัดนครปฐม เกษตรกรและกลุ่มเกษตรกรผู้สนใจจำนวนมาก ยังไม่มีโอกาสเข้ามาเรียนรู้เทคโนโลยีการผลิตผักตามระบบ GAP เนื่องจากไม่มีเวลาในการเรียนรู้ เช่นการเข้ารับการอบรม และมีสื่อในการส่งเสริมการผลิตค่อนข้างน้อย และขาดกระบวนการส่งเสริมการผลิตอย่างต่อเนื่องและจริงจัง งานวิจัยนี้มุ่งศึกษา 1) เพื่อศึกษาและจัดทำต้นแบบคู่มือ และวีซีดีเพื่อใช้ในการเรียนรู้ และใช้เป็นคู่มือในการตรวจสอบการผลิตผักคุณภาพตามระบบ GAP (ได้มาตรฐาน) 2) เพื่อเข้าใจความคิดเห็นของเกษตรกร เจ้าหน้าที่ และผู้เกี่ยวข้อง ที่มีต่อการใช้คู่มือและวีซีดี เรื่องการผลิตผักคุณภาพตามระบบ GAP ที่ผลิตขึ้นเพื่อการส่งเสริมระบบกลุ่มเครือข่ายผู้ผลิตผักคุณภาพ

การวิจัยได้จัดทำสื่อต้นแบบการผลิตผักคุณภาพตามระบบ GAP สำหรับเกษตรกร คือสื่อหลัก (คู่มือ) และสื่อเสริม (ภาพพลิก วีซีดี) ซึ่งเป็นวิธีการในการช่วยให้เกษตรกรสามารถเตรียมพร้อมในด้านความรู้และเทคโนโลยีเพื่อเข้าสู่กระบวนการผลิตผักคุณภาพตามระบบ GAP ได้ด้วยตนเอง และยังมีการผลิตคู่มือสำหรับ GAP อาสา เพื่อเป็นคู่มือสำหรับพี่เลี้ยงเกษตรกรใช้ตรวจสอบ และเปิดโอกาสในการเรียนรู้ร่วมกันให้กับกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตผักคุณภาพเพื่อการค้าที่สามารถรวมกลุ่มได้แล้วเพื่อเป็นแนวทางในระดับปฏิบัติ สร้างเครื่องมือในการวิจัยเพื่อวัดความรู้โดยใช้ข้อสอบวัดความรู้ก่อนการได้รับความรู้จากสื่อ (Pre-test) และใช้ข้อสอบชุดเดียวกันโดยมีการสลับข้อของข้อสอบ เพื่อวัดความรู้ที่ได้รับเพิ่มขึ้นผ่านสื่อหลักและสื่อเสริม (Post-test) จำนวน 25 ข้อ แบบปรนัย ทดสอบเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง 137 คน นำเข้าข้อมูล ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ หาความสัมพันธ์ของความรู้ที่ได้รับจากข้อสอบ 2 ชุด โดยแยกการวิเคราะห์เป็นรายข้อ

การศึกษาพบว่า สื่อต้นแบบเรื่องการผลิตผักคุณภาพตามระบบ GAP สำหรับเกษตรกร ได้แก่ คู่มือ แผ่นภาพพลิก และวีซีดี โดยแบ่งเป็น 1) สื่อหลัก คือคู่มือการผลิตผักคุณภาพตามระบบ GAP สำหรับเกษตรกร เป็นสื่อที่เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างทุกคนมีความสะดวกในการนำสื่อหลักมาศึกษาและทบทวนได้ด้วยตนเอง โดยสื่อมีรายละเอียดที่สมบูรณ์ในเนื้อหาสาระ และวิธีการขั้นตอนการปฏิบัติ และ 2) สื่อเสริมความรู้ คือแผ่นภาพพลิกและวีซีดีการผลิตผักคุณภาพตามระบบ GAP จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างเรียนรู้การผลิตผักคุณภาพตามระบบ GAP จากสื่อหลักและศึกษาเพิ่มจากสื่อเสริมแล้วทำให้มีความรู้ความเข้าใจต่อการผลิตผักคุณภาพระบบ GAP เพิ่มขึ้น โดยมีคะแนนเฉลี่ยก่อนได้รับความรู้จากสื่อ

(Pre-test) 13.80 คะแนน และคะแนนหลังจากการศึกษาและได้รับความรู้จากสื่อ (Post-test) 16.74 คะแนน และจากการทดสอบหาความสัมพันธ์ทางสถิติ พบว่าคะแนนก่อนและหลังการได้รับความรู้มีความสัมพันธ์กันทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ในทิศทางเดียวกัน ค่าความสัมพันธ์ .694 และจากการทดสอบค่าเฉลี่ยผลต่างของคะแนน มีความแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 แสดงว่าเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างได้รับความรู้และมีความเข้าใจเพิ่มขึ้นหลังจากมีการศึกษาความรู้การผลิตผักคุณภาพตามระบบ GAP จากสื่อต้นแบบสื่อหลัก(คู่มือ) และสื่อเสริม (แผ่นภาพพลิกและวีซีดี)

ผลการวิจัยสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงหรือพัฒนาสื่อ เนื่องจากเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างได้รับความรู้จากสื่อน้อย มีระดับคะแนนเฉลี่ยต่ำ ในประเด็นสุขอนามัยและสวัสดิการของผู้ผลิต และการจัดการในการป้องกันกำจัดโรค ดังนั้นในการจัดทำสื่อฉบับเผยแพร่ในโอกาสต่อไป จะต้องมีการปรับปรุงเนื้อหาในประเด็นดังกล่าว และรูปแบบของสื่อการจัดวาง ภาพ สี ให้มีความชัดเจน สามารถทำความเข้าใจได้ง่ายขึ้น เพราะเป็นสื่อที่เกษตรกรสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง มีความสะดวกในการเรียนรู้ และทบทวนได้ตลอดเวลา ผู้การนำไปใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติปลูกผักตามระบบ GAP ได้ และคู่มือในการตรวจประเมินการผลิตผักคุณภาพตามระบบ GAP สำหรับเป็นที่เลี้ยงเกษตรกรหรือ GAP อาสามีประโยชน์ในการเป็นแหล่งข้อมูลในการให้คำปรึกษากับเกษตรกรในกลุ่ม และเกษตรกรพื้นที่ใกล้เคียงในการทำงานแบบมีส่วนร่วมของเกษตรกร

**The Project of Study and Produce Model Handbook and VCD of
the Vegetable Production in GAP System under the New Alternative for
Agricultural Development Project: Quality Vegetable Production for Market
of the Small Farmer Groups in Nakhon Pathom Province**

**Chatcharee Naritoom, Sakhon Chinnawong, Sireerat Chetsumon
Chuanpis Aroonrungsikul, Noppasit Longa and Ratchanee Jarusan**

Abstract

Regarding to the agricultural development in Nakhon Pathom area, many farmers and farmer groups still have not much opportunity to learn about the technology of vegetable production in GAP system. It is because they don't have enough time to learn or participate any training, lacks of extension media and lacks of production promotion continuously. This research focuses on 1) studying and making a handbook and VCD for learning as a guide book for inspecting the quality of vegetable production in GAP system. 2) understanding the opinions of farmers, officers and people who involves toward the handbook and VCD.

This research has produced the model media of the vegetable production in GAP system for the farmers with two types, e.g. main media (handbook) and supporting media (pictures and VCD). It was the method that helped the farmers to motivate themselves with knowledge and technology before involving with the process of vegetable production in GAP system. Moreover, there was also a handbook for GAP mentor which could be used to check the farmer's production and provided an opportunity to exchange the knowledge among the farmers to create a guideline for implementation. The methods in this research which used to find the results of farmer's perception from media were the Pre-test and Post-test with twenty-five questions and selective four choices to answer each question. The questions for Post-test and Pre-test were the same, but the sequence is different. These questions were tested with the sample group of 137 farmers. The results from both tests were analyzed by the computer program to find the relationship.

The results of this research showed that the main media (handbook) was convenient and provided good details for the sample group of farmers to learn by themselves. The results also showed that after learning the process of vegetable production in GAP system from the main media and supporting media (pictures and VCD), the sample group of farmers had more knowledge and better

understanding. The average score from the Pre-test before they learned from the media was 13.80, however the average score from Post-test after they had learned increase to 16.74. The scores of Pre-test and Post-test had relationship at significant level at 0.05 with the correlation at .694. The scores of Pre-test and Post-test had difference at significant level at 0.05, which meant the sample group of farmers' level of knowledge and understanding had increased after learning the process of vegetable production in GAP system from both main media (handbook) and supporting media (pictures and VCD).

The research results could be applied to or developed the media in the future. It was found that the sample group of farmers got the low average score from the tests in the topic of sanitation and security for the producers and the disease protection management. This could be meant to the lacks of knowledge gained of the sample group of farmers from media. Therefore, there would be some improvements for the future media production, including clearer outline and easier understanding.